

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (suurkoda)

24. juuli 2023 *

Eelotsusetaotlus – Euroopa Liidu finantshuvide kaitse – ELTL artikli 325 lõige 1 –
Finantshuvide kaitse konventsioon – Artikli 2 lõige 1 – Kohustus võidelda liidu finantshuve
kahjustava pettuse vastu hoiatavate ja tõhusate meetmetega – Kriminaalkaristuste kehtestamise
kohustus – Käibemaks – Direktiiv 2006/112/EÜ – Raske käibemaksupettus –
Kriminaalvastutuse aegumistähtaeg – Konstitutsioonikohtu otsus, millega tunnistati kehtetuks
riigisisene õigusnorm, mis reguleerib selle tähtaja katkemise põhjuseid –
Süsteemne karistamatuse oht – Põhiõiguste kaitse – Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 49
lõige 1 – Süütegude ja karistuste seaduses sätestatuse põhimõte –
Karistusseaduse ootuspärasuse ja täpsuse nõue – Leebema karistusseaduse (*lex mitior*)
tagasiulatuva kohaldamise põhimõte – Õiguskindluse põhimõte – Põhiõiguste kaitse riigisisene
standard – Liikmesriigi kohtute kohustus jätta liidu õigusele mittevastavuse korral kohaldamata
selle liikmesriigi konstitutsioonikohtu ja/või kõrgeima kohtu otsused –
Kohtunike distsiplinaarvastutus selliste otsuste järgimata jätmise korral – Liidu õiguse
esimuse põhimõte

Kohtuasjas C-107/23 PPU [Lin]ⁱ,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Curtea de Apel Braşovi (Braşovi apellatsioonikohus, Rumeenia) 22. veebruari 2023. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse samal päeval, kriminaalmenetluses järgmiste isikute suhtes:

C. I.,

C. O.,

K. A.,

L. N.,

S. P.,

menetluses osales:

Statul român,

EUROOPA KOHUS (suurkoda),

* Kohtumenetluse keel: rumeenia.

ⁱ — Käesoleva kohtuasja nimi on väljamõeldud nimi. See ei vasta ühegi menetluspoole tegelikule nimele.

koosseisus: president K. Lenaerts, asepresident L. Bay Larsen, kodade presidendid A. Prechal, C. Lycourgos (ettekandja), E. Regan, P. G. Xuereb, L. S. Rossi ja D. Gratsias, kohtunikud J.-C. Bonichot, S. Rodin, F. Biltgen, N. Piçarra, N. Jääskinen, J. Passer ja O. Spineanu-Matei,

kohtujurist: M. Campos Sánchez-Bordona,

kohtusekretär: ametnik R. Şereş,

arvestades kirjalikku menetlust ja 10. mai 2023. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- C. I., esindaja: *avocat* C.-I. Gliga,
- C. O., esindaja: *avocată* M. Gornoviceanu,
- L. N., esindaja: *avocat* C.-I. Gliga,
- S. P., esindaja: *avocat* H. Crişan,
- Rumeenia valitsus, esindajad: L.-E. Baţagoi, M. Chicu, E. Gane ja O.-C. Ichim,
- Euroopa Komisjon, esindajad: J. Baquero Cruz, F. Blanc, I. V. Rogalski, F. Ronkes Agerbeek ja P. J. O. Van Nuffel,

olles 29. juuni 2023. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus puudutab seda, kuidas tõlgendada ELL artiklit 2, artikli 4 lõiget 3 ja artikli 19 lõike 1 teist lõiku, ELTL artikli 325 lõiget 1, Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artikli 49 lõike 1 viimast lauset, Euroopa Liidu lepingu artikli K.3 alusel koostatud, Brüsselis 26. juulil 1995 alla kirjutatud ja nõukogu 26. juuli 1995. aasta aktile lisatud Euroopa ühenduste finantshuvide kaitse konventsiooni (EÜT 1995, C 316, lk 48; ELT eriväljaanne 19/01, lk 9; edaspidi „finantshuvide kaitse konventsioon“) artikli 2 lõiget 1, Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuli 2017. aasta direktiivi (EL) 2017/1371, mis käsitleb võitlust liidu finantshuve kahjustavate pettuste vastu kriminaalõiguse abil (ELT 2017, L 198, lk 29; edaspidi „finantshuvide kaitse direktiiv“), artikleid 2 ja 12, nõukogu 28. novembri 2006. aasta direktiivi 2006/112/EÜ, mis käsitleb ühist käibemaksusüsteemi (ELT 2006, L 347, lk 1), komisjoni 13. detsembri 2006. aasta otsust 2006/928/EÜ, millega nähakse ette kord, mille abil teha Rumeeniaga koostööd ja jälgida tema edusamme konkreetsete eesmärkide täitmisel kohtureformi alal ning korruptsiooni ja organiseeritud kuritegevuse vastases võitluses (ELT 2006, L 354, lk 56), ning liidu õiguse esimuse põhimõtet.

- 2 Taotlus on esitatud seoses erakorraliste kaebustega, milles C. I., C. O., K. A., L. N. ja S. P. (edaspidi koos „põhikohtuasja kaebajad“) palusid tühistada neile jõustunud kohtuotsusega vabaduskaotusliku karistuse mõistmise maksupettuseks ja kuritegelikku ühendusse kuulumiseks kvalifitseeritud tegude eest.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

Finantshuvide kaitse konventsioon

- 3 Finantshuvide kaitse konventsiooni artiklis 1 „Üldsätted“ on ette nähtud:

„1. Käesolevas konventsioonis tähendab Euroopa ühenduste finantshuve kahjustav pettus:

[...]

b) tulude puhul iga tahtlikku tegevust või tegevusetust, mis on seotud:

- valede, ebatäpsete või mittetäielike aruannete või dokumentide kasutamise või esitamisega, mille tagajärjel õigusvastaselt vähendatakse vahendeid, mis sisalduvad Euroopa ühenduste üldeelarves või Euroopa ühenduste või nende nimel hallatavates eelarvetes,

[...]

2. Kui artikli 2 lõikest 2 ei tulene teisiti, võtab iga liikmesriik vajalikud ja asjakohased meetmed lõike 1 ülevõtmiseks oma siseriiklikku kriminaalõigusse nii, et selles lõikes osutatud tegevust käsitatakse kuriteona.

3. Kui artikli 2 lõikest 2 ei tulene teisiti, võtab iga liikmesriik ka vajalikud meetmed tagamaks, et valede, ebatäpsete või mittetäielike aruannete või dokumentide tahtlikku koostamist või esitamist, millel on lõikes 1 kirjeldatud tagajärjed, käsitatakse kuriteona, juhul kui see ei ole juba karistatav iseseisva süüteona või lõikes 1 määratletud pettuses osalemise, sellele kihutamise või selle toimepanemise katsena.

[...]“.

- 4 Konventsiooni artiklis 2 „Karistused“ on sätestatud:

„1. Iga liikmesriik võtab vajalikke meetmeid selle tagamiseks, et artiklis 1 osutatud tegevus ja artikli 1 lõikes 1 osutatud tegevuses osalemise, sellele kihutamise või sellise tegevuse katse suhtes kohaldatakse tõhusaid, proportsionaalseid ja hoiatavaid kriminaalkaristusi, vähemalt suurte pettuste suhtes vabadusekaotust, millele võib järgneda väljaandmine; suureks pettuseks peetakse pettust, millega seotud miinimumsumma kehtestab iga liikmesriik. See miinimumsumma ei või ületada 50 000 [eurot].

2. Väikeste pettuste suhtes, mis on seotud ühtekokku alla 4000 [euro] suuruse summaga ja millega ei kaasne liikmesriigi õiguse kohaselt raskendavaid asjaolusid, võib liikmesriik ette näha lõikes 1 sätestatutest erinevaid karistusi.

[...]“.

Finantshuvide kaitse direktiiv

- 5 Finantshuvide kaitse direktiivi artiklis 16 „[F]inantshuvide kaitse konventsiooni asendamine“ on täpsustatud:

„[Finantshuvide kaitse] konventsioon ning selle 27. septembri ja 29. novembri 1996. aasta ning 19. juuni 1997. aasta protokollid asendatakse alates 6. juulist 2019 käesoleva direktiiviga nende liikmesriikide puhul, kellele see on siduv.

Käesoleva direktiiviga seotud liikmesriikide puhul käsitatakse viiteid konventsioonile viidetena käesolevale direktiivile.“

Rumeenia õigus

Rumeenia põhiseadus

- 6 Leebema karistusseaduse (*lex mitior*) tagasiulatava kohaldamise põhimõte on sätestatud Rumeenia põhiseaduse (Constituția României) artikli 15 lõikes 2, millest nähtub, et „[s]eadus toimib ainult edasiulatavalt, välja arvatud leebemad kuritegusid või väärtegusid reguleerivad seadused“.
- 7 Rumeenia põhiseaduse artikli 147 lõigetes 1–4 on sätestatud:

„1. Kehtivate seaduste ja dekreetide ning määruste sätted, mis on põhiseadusega vastuolus olevaks tunnistatud, kaotavad õigusliku toime 45 päeva möödumisel Curtea Constituțională [(konstitutsioonikohus, Rumeenia)] otsuse avaldamisest, välja arvatud juhul, kui olenevalt olukorrast kas parlament või valitsus viib põhiseadusega vastuolus olevad sätted selle aja jooksul põhiseaduse sätetega kooskõlla. Selleks ajavahemikuks peatub põhiseadusega vastuolus olevaks tunnistatud sätete kehtivus automaatselt.

[...]

4. Curtea Constituțională [(konstitutsioonikohus)] lahendid avaldatakse *Monitorul Oficial al României*s. Lahendid on alates nende avaldamise kuupäevast üldiselt siduvad ja neil on üksnes edasiulatav toime.“

Rumeenia karistusõigusnormid

- 8 15. juuli 2005. aasta seaduse nr 241/2005 maksupettuste ärahoidmise ja nende vastu võitlemise kohta (Legea nr. 241/2005, pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale) (*Monitorul Oficial al României*, I osa, nr 672, 27.7.2005) (põhikohtuasjas kohaldatavas redaktsioonis) artikliga 9 on maksupettus süüteona kehtestatud järgmiselt:

„1. Maksupettusena, mille eest karistatakse kahe- kuni kaheksa-aastase vangistusega ja teatud õiguste äravõtmisega või rahalise karistusega, on käsitatavad järgmised teod, mis on toime pandud eesmärgiga maksukohustustest kõrvale hoida:

[...]

c) raamatupidamisse või muudele õigusdokumentidele selliste kulude kandmine, mis ei vasta tegelikele tehingutele, või muude näilike tehingute kohta kannete tegemine;

[...]

2. Kui lõikes 1 ette nähtud tegudega tekitatakse kahju üle 100 000 euro (riigi vääringus), on karistuse alam- ja ülemmäär viie aasta võrra kõrgemad.

3. Kui lõikes 1 ette nähtud tegudega tekitatakse kahju üle 500 000 euro (riigi vääringus), on karistuse alam- ja ülemmäär seitsme aasta võrra kõrgemad.“

- 9 17. juuli 2009. aasta seadus nr 286/2009 karistusseadustiku kohta (Legea nr. 286/2009, privind Codul penal) (*Monitorul Oficial al României*, I osa, nr 510, 24.7.2009; edaspidi „karistusseadustik“) jõustus 1. veebruaril 2014.

- 10 Vastavalt karistusseadustiku artikli 154 lõike 1 punktile b on nende kuritegude üldine aegumistähtaeg, milles põhikohtuasja kaebajaid süüdistatakse, kümme aastat.

- 11 Enne karistusseadustiku jõustumist oli kriminaalrajade aegumistähtaegade katkemist reguleerivas sättes ette nähtud:

„Kohtuasjas tehtud mis tahes toiming, millest seaduse kohaselt tuleb kahtlustatavale või süüdistatavale kriminaalmenetluse käigus teatada, katkestab artiklis 122 ette nähtud aegumistähtaja.“

- 12 Karistusseadustiku (selle algses redaktsioonis) artikli 155 lõikes 1 oli sätestatud:

„Kohtuasjas tehtud mis tahes toiming katkestab kriminaalvastutuse aegumistähtaja.“

- 13 Artikli 155 lõiget 1 muudeti valitsuse 30. mai 2022. aasta kiireloomulise määrusega nr 71/2022, millega muudetakse seaduse nr 286/2009 karistusseadustiku kohta artikli 155 lõiget 1 (Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 71/2022, pentru modificarea articolului 155 alineatul (1) din Legea nr. 286/2009, privind Codul penal) (*Monitorul Oficial al României*, I osa, nr 531, 30.5.2022; edaspidi „OUG nr 71/2022“), järgmiselt:

„Kohtuasjas tehtud mis tahes toiming, millest seaduse kohaselt tuleb kahtlustatavale või süüdistatavale teatada, katkestab kriminaalvastutuse aegumistähtaja.“

- 14 Rumeenia põhiseaduse artikli 15 lõikega 2 tunnustatud leebema karistusseaduse (*lex mitior*) tagasiulatuva kohaldamise põhimõtte ulatust on karistusseadustiku artikli 5 lõikes 1 täpsustatud järgmiselt:

„Kui süüteo toimepanemisest kuni lõpliku kohtuotsuse kuulutamiseni on kehtestatud üks või mitu karistusseadust, kohaldatakse leebemat seadust.“

- 15 1. juuli 2010. aasta seaduse nr 135/2010 kriminaalmenetluse seadustiku kohta (Legea nr. 135/2010, privind Codul de procedură penală) (*Monitorul Oficial al României*, I osa, nr 486, 15.7.2010) (põhikohtuasjas kohaldatavas redaktsioonis) artikli 426 „Erakorralise tühistamiskaebuse esitamise alused“ punktis b on ette nähtud:

„Erakorralise tühistamiskaebuse võib kriminaalasjas tehtud jõustunud kohtuotsuste peale esitada järgmistel juhtudel:

[...]

- b) kui süüdistatav mõisteti süüdi, kuigi olid olemas tõendid kriminaalmenetluse lõpetamise aluse kohta.

[...]“.

Kohtunike distsiplinaarkorda reguleerivad õigusnormid

- 16 28. juuni 2004. aasta seaduse nr 303/2004 kohtunike ja prokuröride staatuse kohta (Legea nr. 303/2004, privind statutul judecătorilor și procurorilor) (uuesti avaldatud *Monitorul Oficial al României*, I osa, nr 826, 13.9.2005) artiklis 99 oli sätestatud:

„Distsiplinaarsüüteo on:

[...]

- ș) Curtea Constituțională [(konstitutsioonikohus)] kohtuotsuste või nende kohtuotsuste täitmata jätmise, mille Înalta Curte de Casație și Justiție [(Rumeenia kassatsioonikohus)] on teinud apellatsioonkaebusi lahendades seaduse huvides;

[...]“.

- 17 15. novembri 2022. aasta seaduse nr 303/2022 kohtunike ja prokuröride staatuse kohta (Legea nr. 303/2022, privind statutul judecătorilor și procurorilor) (*Monitorul Oficial al României*, I osa, nr 1102, 16.11.2022) artiklis 271 on ette nähtud:

„Distsiplinaarsüüteo on:

[...]

- s) ametikohustuste täitmine pahauskselt või raske hooletusega.“

18 Selle seaduse artikli 272 lõigetes 1 ja 2 on täpsustatud:

„1. Kohtunik või prokurör tegutseb pahauskelt, kui ta teadlikult rikub materiaal- või menetlusõiguse norme eesmärgiga isikut kahjustada või mööndes isiku kahjustamist.

2. Kohtunik või prokurör paneb toime raske hooletuse, kui ta rikub süüliselt, raskelt, kahtlematult ja andestamatult materiaal- või menetlusõiguse norme.“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

- 19 Põhikohtuasja kaebajad jätsid 2010. aastal täielikult või osaliselt oma raamatupidamisdokumentidesse kandmata kaubandustehingud ja tulud, mis olid seotud aktsiisi peatamise korra alusel omandatud diislikütuse müügiga kodumaistele klientidele, tekitades seeläbi riigikassale kahju diislikütuse käibemaksu ja aktsiisi osas.
- 20 Curtea de Apel Braşov (Braşovi apellatsioonikohus, Rumeenia), kes on eelotsusetaotluse esitanud kohus, mõistis 30. juunil 2020 kriminaalasjas tehtud kohtuotsusega nr 285/AP põhikohtuasja kaebajatele või jättis muumata neile Tribunalul Braşovi (Braşovi esimese astme kohus, Rumeenia) 13. märtsil 2018 kriminaalasjas tehtud kohtuotsusega nr 38/S mõistetud vangistuse süütegude eest, mis seisnesid maksupettuses, mis on sätestatud seaduse nr 241/2005 maksupettuste ärahoidmise ja nende vastu võitlemise kohta (põhikohtuasjas kohaldatavas redaktsioonis) artikli 9 lõike 1 punktides b ja c ning artikli 9 lõikes 3, ja kuritegelikku ühendusse kuulumises, mis on sätestatud 21. jaanuari 2003. aasta seaduse nr 39/2003 organiseeritud kuritegevuse ärahoidmise ja selle vastu võitlemise kohta (Legea nr. 39/2003, privind prevenirea și combaterea criminalității organizate) (*Monitorul Oficial al României*, I osa, nr 50, 29.1.2003) (põhikohtuasjas kohaldatavas redaktsioonis) artiklis 7 koostoimes artikli 2 punkti b alapunktiga 16 ja kohaldatuna koos karistusseadustiku artikliga 5.
- 21 Kaks põhikohtuasja kaebajat, K. A. ja S. P., ei viibinud eelotsusetaotluse esitamise ajal vabaduses tulenevalt Curtea de Apel Braşovi (Braşovi apellatsioonikohus) 30. juuni 2020. aasta kohtuotsusest nr 285/AP.
- 22 Põhikohtuasja kaebajatelt mõisteti ka välja hüvitis maksukahju eest, sh tasumisele kuuluv käibemaks kogusummas 13 964 482 Rumeenia leud (RON) (ligikaudu 3 240 000 eurot).
- 23 Eelotsusetaotluse esitanud kohus toob eelotsusetaotluses esile karistusseadustiku artikli 155 lõike 1 algset redaktsiooni käsitleva riigisisese kohtupraktika, millel võib olla põhikohtuasja kaebajate olukorrale määrava tähtsusega mõju.
- 24 Täpsemalt märgib see kohus esiteks, et Curtea Constituțională (konstitutsioonikohus) nõustus 26. aprilli 2018. aasta kohtuotsuses nr 297, mis avaldati 25. juunil 2018 (edaspidi „Curtea Constituțională (konstitutsioonikohus) kohtuotsus nr 297/2018“), väitega, et see säte on põhiseadusega vastuolus, kuna selles oli ette nähtud kriminaalvastutuse aegumistähtaja katkemine „mis tahes menetlustoimingutegemise korral.“

- 25 Curtea Constituțională (konstitutsioonikohus) märkis muu hulgas, et sellel sättel puudub ootuspärasus ning see rikub süütegude ja karistuste seaduses sätestatuse põhimõtet, arvestades asjaolu, et väljend „mis tahes menetlustoiming“ hõlmab ka toiminguid, millest kahtlustatavale või süüdistatavale ei ole teatatud, takistades tal seega teada saada asjaolust, et tema kriminaalvastutuse suhtes on hakanud kulgema uus aegumistähtaeg.
- 26 Ta tuvastas ka, et varasem õigusnorm vastas asjakohaste põhiseaduse sätetega kehtestatud ootuspärasuse tingimustele, kuna selles oli ette nähtud, et kriminaalvastutuse aegumistähtaega võib katkestada üksnes sellise toimingu tegemine, millest seaduse kohaselt tuleb kahtlustatavale või süüdistatavale teatada.
- 27 Teiseks nähtub eelotsusetaotluse esitanud kohtu selgitustest, et liikmesriigi seadusandja ei võtnud mitme aasta jooksul pärast Curtea Constituțională (konstitutsioonikohus) kohtuotsust nr 297/2018 midagi ette selleks, et asendada karistusseadustiku artikli 155 lõike 1 säte, mis tunnistati põhiseadusega vastuolus olevaks.
- 28 Kolmandaks täpsustab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et Curtea Constituțională (konstitutsioonikohus) nõustus 26. mai 2022. aasta kohtuotsuses nr 358, mis avaldati 9. juunil 2022 (edaspidi „Curtea Constituțională (konstitutsioonikohus) kohtuotsus nr 358/2022“), uue väitega karistusseadustiku artikli 155 lõike 1 põhiseadusega vastuolu kohta. Selles kohtuotsuses selgitas Curtea Constituțională (konstitutsioonikohus), et tema kohtuotsus nr 297/2018 on oma õiguslikult laadilt „lihtne“ põhiseadusega vastuolu tuvastamise kohtuotsus. Rõhutades, et alates kohtuotsusest nr 297/2018 ei võtnud seadusandja midagi ette ning selle kohtuotsuse ja tegevusetuse koosmõju tekitas uue olukorra, mis ei olnud selge ega ootuspärane seoses kriminaalvastutuse aegumistähtaja katkemisele kohaldatavate normidega ning mis väljendus ebaühtlases kohtupraktikas, täpsustas Curtea Constituțională (konstitutsioonikohus), et kohtuotsuse nr 297/2018 avaldamise kuupäevast kuni kohaldatava normi kindlaksmäärava õigustloova akti jõustumiseni „ei [sisaldanud Rumeenia] positiivne õigus ühtegi alust, mis võimaldaks kriminaalvastutuse aegumistähtaja katkemist“.
- 29 Lisaks märkis Curtea Constituțională (konstitutsioonikohus), et tema kohtuotsuse nr 297/2018 eesmärk ei olnud kriminaalvastutuse aegumistähtaegade kaotamine ega nende tähtaegade katkemise kehtestamine, vaid karistusseadustiku artikli 155 lõike 1 kooskõlla viimine põhiseadusest tulenevate nõuetega.
- 30 Neljandaks nähtub eelotsusetaotlusest, et 30. mail 2022 ehk pärast Curtea Constituțională (konstitutsioonikohus) kohtuotsuse nr 358/2022 tegemist, kuid enne selle avaldamist võttis Rumeenia valitsus talle delegeeritud seadusandlikku pädevust teostades vastu OUG nr 71/2022, mis jõustus samal kuupäeval ja millega muudeti karistusseadustiku artikli 155 lõiget 1 nii, et kriminaalvastutuse aegumistähtaja katkestab mis tahes menetlustoiming, millest tuleb kahtlustatavale või süüdistatavale teatada.
- 31 Viiendaks märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et 25. oktoobri 2022. aasta kohtuotsuses nr 67/2022, mis avaldati 28. novembril 2022, täpsustas Înalta Curte de Casație și Justiție (kassatsioonikohus), et Rumeenia õiguses kuuluvad kriminaalvastutuse aegumistähtaja katkemist reguleerivad õigusnormid materiaalse karistusõiguse valdkonda ning järelikult kohaldatakse nende suhtes karistusseaduse tagasiulatava jõu puudumise põhimõtet, ilma et see piiraks leebema karistusseaduse (*lex mitior*) tagasiulatava kohaldamise põhimõtet, mis on tagatud eelkõige Rumeenia põhiseaduse artikli 15 lõikega 2.

- 32 Seetõttu otsustas Înalta Curte de Casație și Justiție (kassatsioonikohus), et jõustunud süüdimõistva kohtuotsuse peale võib põhimõtteliselt esitada erakorralise tühistamiskaebuse, mis põhineb Curtea Constituțională (konstitutsioonikohus) kohtuotsuste nr 297/2018 ja nr 358/2022 kui leebema karistusseaduse (*lex mitior*) tagajärgedel. Selline võimalus on siiski välistatud, kui apellatsioonikohus on kriminaalvastutuse aegumust juba analüüsinud menetluses, milles see jõustunud süüdimõistev kohtuotsus tehti.
- 33 Põhikohtuasja kaebajad esitasid Curtea de Apel Brașovile (Brașovi apellatsioonikohus) erakorralised tühistamiskaebused selle kohtu 30. juuni 2020. aasta kohtuotsuse nr 285/AP peale. Nad paluvad seaduse nr 135/2010 kriminaalmenetluse seadustiku kohta (põhikohtuasjas kohaldatavas redaktsioonis) artikli 426 punkti b alusel tühistada nende kriminaalkorras süüdimõistmine põhjusel, et nad mõisteti süüdi, kuigi oli tõendeid kriminaalmenetluse lõpetamise aluse kohta, nimelt nende kriminaalvastutuse aegumistähtaja möödumise kohta.
- 34 Kaebajad põhjendavad oma kaebust leebema karistusseaduse (*lex mitior*) tagasiulatava kohaldamise põhimõtte alusel sellega, et tulenevalt Curtea Constituțională (konstitutsioonikohus) kohtuotsustest nr 297/2018 ja nr 358/2022 on nende kriminaalvastutus aegunud.
- 35 Kaebajad väidavad sisuliselt, et ajavahemikus Curtea Constituțională (konstitutsioonikohus) kohtuotsuse nr 297/2018 avaldamisest ehk 25. juunist 2018 kuni sama kohtu otsuse nr 358/2022 avaldamise kuupäevani ehk 9. juunini 2022 ei olnud Rumeenia õiguses ette nähtud ühtegi kriminaalvastutuse aegumistähtaja katkemise alust.
- 36 Asjaolu, et nende kuupäevade vahelises ajavahemikus ei olnud positiivses õiguses ette nähtud ühtegi kriminaalvastutuse aegumistähtaja katkemise alust, kujutab endast aga iseenesest leebemat karistusseadust, mida tuleks nende suhtes kohaldada vastavalt leebema karistusseaduse (*lex mitior*) tagasiulatava kohaldamise põhimõttele, mida on muu hulgas tunnustatud Rumeenia põhiseaduses.
- 37 Kui sellise tõlgendusega nõustuda, tõdeb eelotsusetaotluse esitanud kohus, et süükspandavate tegude toimepanemise kuupäeva arvestades oleks karistusseadustiku artikli 154 lõike 1 punktis b ette nähtud kümneaastane aegumistähtaeg käesoleval juhul möödunud enne, kui põhikohtuasja kaebajate suhtes tehtud süüdimõistev otsus jõustus, ning see oleks kaasa toonud kriminaalmenetluse lõpetamise ja nende süüdimõistmise võimatuse.
- 38 See kohus toob välja mitu põhjust, mis võivad välistada Rumeenia põhiseadusega tagatud leebema karistusseaduse (*lex mitior*) tagasiulatava kohaldamise põhimõtte kohaldamise sellises olukorras nagu põhikohtuasjas.
- 39 Nimetatud kohus märgib eelkõige, et õiguslik olukord, mida iseloomustab kriminaalasjades aegumistähtaja katkemise puudumine, millele põhikohtuasja hagejad viitavad, ei tulene mitte seadusandja tahet väljendavast aktist, vaid Curtea Constituțională (konstitutsioonikohus) kohtuotsusest, millega tunnistati karistusseadustiku artikli 155 lõike 1 algne redaktsioon põhiseadusega vastuolus olevaks. Leebema karistusseaduse (*lex mitior*) tagasiulatava kohaldamise põhimõtte on aga kohaldatav üksnes juhul, kui seadusandja poolt vastu võetud seadused ajaliselt järgnevad üksteisele.

- 40 Selles kontekstis on eelotsusetaotluse esitanud kohtul tekkinud küsimus, kas põhikohtuasja kaebajate pooldatav tõlgendus on liidu õigusega kooskõlas, kuivõrd selle tagajärjel vabaneksid nad kriminaalvastutusest maksupettuses seisnevate süütegude eest, mis võivad mõjutada Euroopa Liidu eelarvet ja liidu finantshuvide kaitset. Niisugune tõlgendus, mis võib kehtida märkimisväärse hulga kriminaalasjade puhul, võib kahjustada muu hulgas ELL artiklit 2 ja artikli 19 lõike 1 teist lõiku, ELTL artikli 325 lõiget 1, finantshuvide kaitse konventsiooni artikli 2 lõiget 1, otsuse 2006/928 artikleid 1, 3 ja 4, finantshuvide kaitse direktiivi artiklit 2 ja artikli 12 lõiget 1 ning direktiivi 2006/112.
- 41 Sellega seoses märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et kui tema käsutuses olevatest piiratud andmetest ei tulene vastupidist, võib Curtea Constituțională (konstitutsioonikohus) kohtuotsuste nr 297/2018 ja nr 358/2022 mõju kriminaalvastutuse aegumisele puudutada märkimisväärset hulka kohtuasju. Liikmesriigi kohtud on otsustanud kriminaalvastutuse aegumise kasuks, sh selliste erakorraliste tühistamiskaebuste puhul, nagu on kõne all põhikohtuasjas. Pealegi väljendas Euroopa Komisjon oma 22. novembri 2022. aasta aruandes Euroopa Parlamendile ja nõukogule Rumeenias koostöö- ja jälgimiskorra raames saavutatud edusammude kohta (COM(2022) 664 (final)) muret selle kohtupraktika mõju suhtes olulistele pooleliolevatele kriminaalasjadele.
- 42 Lisaks rõhutab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et kui ilmneb, et liidu õigusega kooskõlas olev tõlgendamine ei ole talle esitatud väiteid arvestades võimalik, võib tal tekkida vajadus jätta kohaldamata kohtupraktikast tulenevad lahendused, mille on välja töötanud Curtea Constituțională (konstitutsioonikohus) ja/või Înalta Curte de Casație și Justiție (kassatsioonikohus) seaduse huvides apellatsioonkaebusi lahendades.
- 43 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib aga, et seaduse nr 303/2022 kohtunike ja prokuröride staatuse kohta artiklites 271 ja 272 ette nähtud uus distsiplinaarkord võimaldab karistada kohtunikke, kes teadlikult ja seega „pahauskselt“ või raskest hooletusest nende artiklite tähenduses on eiranud Curtea Constituțională (konstitutsioonikohus) kohtuotsuseid või kohtuotsuseid, mille Înalta Curte de Casație și Justiție (kassatsioonikohus) on teinud apellatsioonkaebusi lahendades seaduse huvides.
- 44 Neil asjaoludel otsustas Curtea de Apel Brașov (Brașovi apellatsioonikohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:
- „1. Kas ELL artiklit 2, artikli 19 lõike 1 teist lõiku ja artikli 4 lõiget 3 koostoimes ELTL artikli 325 lõikega 1, [finantshuvide kaitse konventsiooni] artikli 2 lõikega 1, [finantshuvide kaitse direktiivi] artiklitega 2 ja 12 ning [direktiiviga 2006/112], lähtudes põhimõttest, mis nõuab tõhusaid ja hoiatavaid karistusi liidu finantshuve kahjustavate raskete kelmuste eest, ning kohaldades [otsust 2006/928] lähtuvalt [...] harta artikli 49 lõike 1 viimasest lausest, tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus niisugune õiguslik olukord nagu see, mis on kõne all põhikohtuasjas, milles süüdimõistetud isikud paluvad erakorralise kaebusega tühistada jõustunud süüdimõistva kohtuotsuse, tuginedes leebema karistusseaduse kohaldamise põhimõttele, mis oleks olnud kohaldatav sisulise menetluse staadiumis ning mis oleks ette näinud lühema aegumistähtaja, mis oleks möödunud enne kohtuasja lõplikku lahendamist, kuid mis toodi esile alles hiljem, riigisisese konstitutsioonikohtu otsusega, millega tunnistati kriminaalvastutuse aegumistähtaja katkemist käsitlev õigusakt põhiseadusega vastuolus olevaks ([Curtea Constituțională (konstitutsioonikohus)] kohtuotsus [nr 358/2022]) seadusandja tegevusetuse tõttu, kuna viimane ei võtnud midagi ette, et viia õigusakt kooskõlla sama konstitutsioonikohtu teise otsusega, mis tehti neli aastat enne [kohtuotsust nr 358/2022]

([Curtea Constituțională (konstitutsioonikohus)] kohtuotsus [nr 297/2018]) – ja vahepeal oli [kohtuotsusele nr 297/2018] tuginev üldkohtute praktika juba välja kujunenud selles suunas, et kõnealune õigusakt sellisel kujul, nagu seda mõisteti pärast [kohtuotsust nr 297/2018], oli jätkuvalt kehtiv –, mille tagajärg praktikas oli see, et kõikide selliste süütegude aegumistähtaega, mille kohta ei olnud tehtud jõustunud süüdimõistvat kohtuotsust enne [Curtea Constituțională (konstitutsioonikohus)] kohtuotsust [nr 297/2018], vähendati poole võrra ning asjaomaste süüdistatavate suhtes läbiviidav kriminaalmenetlus seejärel lõpetati?

2. Kas ELL artiklit 2, mis puudutab õigusriigi väärtusi ja inimõiguste austamist ühiskonnas, mida iseloomustab õigus, ning ELL artikli 4 lõiget 3, mis puudutab liidu ja liikmesriikide vahelise lojaalse koostöö põhimõtet, kohaldades [otsust 2006/928] seoses kohustusega tagada Rumeenia kohtusüsteemi tõhusus, lähtudes [...] harta artikli 49 lõike 1 viimasest lausest, milles on tunnustatud leebema karistusseaduse põhimõtet, tuleb seoses riigisisese kohtusüsteemi kui tervikuga tõlgendada nii, et nendega on vastuolus niisugune õiguslik olukord nagu see, mis on kõne all põhikohtuasjas, milles süüdimõistatud isikud paluvad erakorralise kaebusega tühistada jõustunud süüdimõistva kohtuotsuse, tuginedes leebema karistusseaduse kohaldamise põhimõttele, mis oleks olnud kohaldatav sisulise menetluse staadiumis ning mis oleks ette näinud lühema aegumistähtaja, mis oleks möödunud enne kohtuasja lõplikku lahendamist, kuid mis toodi esile alles hiljem, riigisisese konstitutsioonikohtu otsusega, millega tunnustati kriminaalvastutuse aegumistähtaja katkemist käsitlev õigusakt põhiseadusega vastuolus olevaks ([Curtea Constituțională (konstitutsioonikohus)] kohtuotsus [nr 358/2022]) seadusandja tegevusetuse tõttu, kuna viimane ei võtnud midagi ette, et viia õigusakt kooskõlla sama konstitutsioonikohtu teise otsusega, mis tehti neli aastat enne [kohtuotsust nr 358/2022] ([Curtea Constituțională (konstitutsioonikohus)] kohtuotsus [nr 297/2018]) – ja vahepeal oli [kohtuotsusele nr 297/2018] tuginev üldkohtute praktika juba välja kujunenud selles suunas, et kõnealune õigusakt sellisel kujul, nagu seda mõisteti pärast [kohtuotsust nr 297/2018], oli jätkuvalt kehtiv –, mille tagajärg praktikas oli see, et kõikide selliste süütegude aegumistähtaega, mille kohta ei olnud tehtud jõustunud süüdimõistvat kohtuotsust enne [Curtea Constituțională (konstitutsioonikohus)] kohtuotsust [nr 297/2018], vähendati poole võrra ning asjaomaste süüdistatavate suhtes läbiviidav kriminaalmenetlus seejärel lõpetati?
  3. [Kui vastus esimesele ja teisele küsimusele on jaatav] ning ainult juhul, kui liidu õigusega kooskõlas olevat tõlgendust ei ole võimalik anda, siis kas liidu õiguse esimuse põhimõtet tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus riigisisised õigusnormid või praktika, mille alusel on riigisisese konstitutsioonikohtu lahendid ning riigisisese kõrgeima kohtu siduvad lahendid riigisisestele üldkohtutele siduvad ning viimased ei või sel põhjusel ja distsiplinaarsüütegu toime panemata jätta omal algatusel kohaldamata viidatud lahenditest tulenevat kohtupraktikat, isegi kui nad Euroopa Kohtu otsust arvestades leiavad, et kõnealune kohtupraktika on vastuolus muu hulgas ELL artikliga 2, artikli 19 lõike 1 teise lõiguga ja artikli 4 lõikega 3 koostoimes ELTL artikli 325 lõikega 1, kohaldades [otsust 2006/928] lähtuvalt [...] harta artikli 49 lõike 1 viimasest lausest nagu põhikohtuasjas kõne all olevas olukorras?“
- 45 24. märtsi 2023. aasta teates, mis saabus Euroopa Kohtusse samal päeval, tõi eelotsusetaotluse esitanud kohus esile mitu kohtuotsust, mis tehti ajavahemikus 15. detsembrist 2022 kuni 8. märtsini 2023 ning millega Curtea de Apel București (Bukaresti apellatsioonikohus, Rumeenia) ja Înalta Curte de Casație și Justiție (kassatsioonikohus) rahuldasiid erakorralised tühistamiskaebused asjaomaste isikute kriminaalvastutuse aegumise tagajärjel.

- 46 Lisaks rõhutas eelotsusetaotluse esitanud kohus selles teates, et kassatsioonkaebus on ainus õiguskaitsevahend, mis võimaldab vajaduse korral vaidlustada jõustunud kohtulahendi liidu õiguse – nagu seda tõlgendab Euroopa Kohus oma vastustes eelotsuse küsimustele – rikkumise alusel. Siiski takistab kassatsioonkaebuse esitamist 30päevane tähtaeg, mis hakkab kulgema alates apellatsioonikohtu lahendi teatavakstegemisest ja mille jooksul tuleb kassatsioonkaebus esitada, kuna kuupäevaks, mil Euroopa Kohus teeb käesoleva eelotsusetaotluse kohta otsuse, on see tähtaeg enamikus kõnealustes kohtuasjades möödunud.
- 47 Seetõttu palus eelotsusetaotluse esitanud kohus Euroopa Kohtul täpsustada, et „vastavalt lojaalse koostöö põhimõttele on liikmesriigi kohtud liikmesriigi menetlusautonoomia raames võrdväarsuse ja tõhususe põhimõtete järgimiseks ning selleks, et tagada põhikohtuasja poolte võrdne kohtlemine nendega sarnases olukorras olevate õigussubjektidega ning mittediskrimineerimine nende suhtes, kui on esitatud kassatsioonkaebus sarnastes kohtuasjades vahepeal tehtud jõustunud kohtulahendite peale, kohustatud otsustama, et [see tähtaeg] hakkab kulgema Euroopa Kohtu [selle] otsuse kuulutamise kuupäevast“, millega lahendatakse käesolev eelotsusetaotlus.

Eelotsuse kiirmenetluse kohaldamine

- 48 Kasutades Euroopa Kohtu kodukorra artikli 107 lõikest 3 tulenevat pädevust, palus Euroopa Kohtu president kodukorra artikli 108 lõike 1 alusel määratud neljandal kojal kaaluda vajadust lahendada käesolev eelotsusetaotlus Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 23a esimeses lõigus ette nähtud eelotsuse kiirmenetluses.
- 49 Kodukorra artikli 107 lõikest 1 nähtub, et kiirmenetluses võib lahendada ainult eelotsusetaotlused, milles esitatakse üks või mitu küsimust EL toimimise lepingu kolmanda osa V jaotisega – mis on pühendatud vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanevale alale – reguleeritud valdkondades.
- 50 Käesoleval juhul käsitlevad eelotsuse küsimused muu hulgas seda, kuidas tõlgendada EL artikli K.3 alusel kehtestatud finantshuvide kaitse konventsiooni artikli 2 lõiget 1. EL artiklist K.3 sai EL artikkel 31, mille sätted võeti üle ELTL artiklitesse 82, 83 ja 85, mis kuuluvad EL toimimise lepingu kolmanda osa V jaotisesse.
- 51 Sellest tuleneb, et käesolev eelotsusetaotlus tõstatab küsimusi, mis puudutavad ühte V jaotises nimetatud valdkondadest, mistõttu võib selle suhtes kohaldada kiirmenetlust.
- 52 Mis puudutab kiireloomulisuse kriteeriumi, siis tuleneb väljakujunenud kohtupraktikast, et see kriteerium on täidetud, kui eelotsusetaotluse esitamise ajal ei viibi põhikohtuasjas asjasse puutuv isik vabaduses ja tema vahi alla jätmine sõltub selle kohtuasja lahendusest (12. jaanuari 2023. aasta kohtuotsus MV (liitkaristuse moodustamine), C-583/22 PPU, EU:C:2023:5, punkt 45 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 53 Sellega seoses nähtub eelotsusetaotlusest, et põhikohtuasja kaebajatele mõisteti vangistus ning et kaks neist – K. A. ja S. P. – kannavad kumbki oma karistust.

- 54 Vastuseks selgituste nõudele, mille Euroopa Kohus saatis eelotsusetaotluse esitanud kohtule 15. märtsil 2023, täpsustas see kohus esiteks, et need kaks põhikohtuasja kaebajat viibivad praegu vangistuses 30. juunil 2020 kriminaalasjas tehtud kohtuotsuse nr 285/AP täideviimiseks, ning teiseks, et nende kinnipidamine lõpetataks, kui ta otsustaks rahuldada erakorralised tühistamiskaebused, mille nad on talle esitanud neid süüdi mõistva kohtuotsuse peale.
- 55 Lisaks nähtub eelotsusetaotluse esitanud kohtu selgitustest, et põhikohtuasja kaebajate esitatud erakorraliste tühistamiskaebuste lahendus sõltub esitatud küsimustele Euroopa Kohtu antavatest vastustest.
- 56 Neil asjaoludel otsustas Euroopa Kohtu neljas koda 23. märtsil 2023 kodukorra artikli 108 lõike 1 alusel ettekandja-kohtuniku ettepanekul ja pärast kohtujuristi ärakuulamist lahendada käesolev eelotsusetaotlus omal algatusel eelotsuse kiirmenetluses.
- 57 Lisaks otsustas see koda kodukorra artikli 113 lõike 2 alusel paluda Euroopa Kohtul määrata see kohtuasi suurkojale.

Eelotsusetaotluse vastuvõetavus

- 58 L. N. ja C. I. väitsid, et eelotsusetaotlus on tervikuna vastuvõetamatu. L. N. väitis selle kohta muu hulgas, et otsus 2006/928 ja finantshuvide kaitse direktiiv ei ole põhikohtuasja asjaoludel asjakohased.
- 59 Rumeenia valitsusel on lisaks tekkinud kahtlus, et kolmas küsimus on hüpoteetiline.
- 60 C. O., C. I. ja Rumeenia valitsus väitsid lõpuks, et käesoleva kohtuotsuse punktis 47 nimetatud taotlus on vastuvõetamatu, kuna põhikohtuasjas ei ole eelotsusetaotluse esitanud kohtule esitatud mitte kassatsioonkaebust, vaid erakorralised tühistamiskaebused.
- 61 Väärrib meeldetuletamist, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on ELTL artikliga 267 kehtestatud Euroopa Kohtu ja liikmesriikide kohtute koostöö raames üksnes asja menetleva ja selles tehtava kohtulahendi eest vastutava liikmesriigi kohtu ülesanne kohtuasja eripära arvesse võttes hinnata nii eelotsuse vajalikkust asjas otsuse tegemiseks kui ka Euroopa Kohtule esitatavate küsimuste asjakohasust. Seega, kui küsimused on esitatud liidu õiguse tõlgendamise kohta, on Euroopa Kohus üldjuhul kohustatud vastama (21. märtsi 2023. aasta kohtuotsus Mercedes-Benz Group (katkestusseadmetega varustatud sõidukite tootjate vastutus), C-100/21, EU:C:2023:229, punkt 52 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 62 Sellest järeldub, et eeldatakse, et liidu õigust puudutavad küsimused on asjakohased. Euroopa Kohus võib keelduda liikmesriigi kohtu esitatud eelotsuse küsimusele vastamast vaid siis, kui on ilmne, et taotletaval liidu õiguse tõlgendusel puudub igasugune seos põhikohtuasja faktiliste asjaolude või esemega, kui probleem on hüpoteetiline või kui Euroopa Kohtule ei ole teada vajalikke faktilisi või õiguslikke asjaolusid, et anda tarvilik vastus talle esitatud küsimustele (21. märtsi 2023. aasta kohtuotsus Mercedes-Benz Group (katkestusseadmetega varustatud sõidukite tootjate vastutus), C-100/21, EU:C:2023:229, punkt 53 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 63 Mis puudutab käesoleval juhul esimesena kolme eelotsuse küsimust, mille eelotsusetaotluse esitanud kohus esitas, siis tuleb esiteks rõhutada, et selle kohtu taotletav liidu õiguse tõlgendus võib viia selleni, et ta jätab kohaldamata Curtea Constituțională (konstitutsioonikohus)

kohtuotsused nr 297/2018 ja nr 358/2022 ja/või Înalta Curte de Casație și Justiție (kassatsioonikohus) kohtuotsuse nr 67/2022, millele põhikohtuasja kaebajad tuginesid, et tuvastataks nende kriminaalvastutuse aegumine. Seega ei ole need küsimused hüpoteetilised.

- 64 Samas tuleb teiseks märkida, et ühelt poolt on finantshuvide kaitse direktiivi – mille artiklite 2 ja 12 tõlgendamist taotleb eelotsusetaotluse esitanud kohus oma esimeses eelotsuse küsimuses – artiklis 16 ette nähtud, et see direktiiv asendab finantshuvide kaitse konventsiooni alates 6. juulist 2019. Põhikohtuasja aluseks olevad teod pandi aga toime 2010. aastal. Seega ilmselgelt ei ole nimetatud direktiiv sellele vaidlusele kohaldatav, mistõttu selle tõlgendamine ei ole vaidluse lahendamiseks vajalik.
- 65 Teiselt poolt, kuna Euroopa Kohtule teatavaks saanud teabe kohaselt ei kujuta põhikohtuasjas käsitletavat teod endast korruptsiooni, siis on ilmne, et ka otsuse 2006/928 tõlgendamine ei ole esimesele ja teisele eelotsuse küsimusele vastamisel asjakohane.
- 66 Mis puudutab kolmandaks teisi liidu õigusnorme, mida eelotsusetaotluse esitanud kohtu kolm eelotsuse küsimust käsitlevad, siis piisab seevastu meenutamisest, et kui ei ole ilmne, et liidu õigusnormi tõlgendusel puudub igasugune seos põhikohtuasja faktiliste asjaolude või esemega, ei puuduta väide, et säte ei ole põhikohtuasjas kohaldatav, eelotsusetaotluse vastuvõetavust, vaid sisulisi küsimusi (19. detsembri 2019. aasta kohtuotsus *Dobersberger*, C-16/18, EU:C:2019:1110, punkt 21, ja 27. aprilli 2023. aasta kohtuotsus *M. D. (Ungarisse sisenemise keeld)*, C-528/21, EU:C:2023:341, punkt 52).
- 67 Teisena tuleb käesoleva kohtuotsuse punktis 47 nimetatud taotluse kohta märkida, et eelotsusetaotluse esitanud kohtu selgituste kohaselt on selle eesmärk kindlaks teha, kas liidu õigus nõuab, et kassatsioonkaebuse esitamiseks ette nähtud 30päevane tähtaeg hakkaks kulgema kuupäeval, mil Euroopa Kohus teeb käesolevas kohtuasjas otsuse.
- 68 Põhikohtuasjas ei ole aga eelotsusetaotluse esitanud kohtule esitatud mitte kassatsioonkaebust, vaid erakorralised tühistamiskaebused, nagu märkisid C. O., C. I. ja Rumeenia valitsus.
- 69 Järelikult puudutab käesoleva kohtuotsuse punktis 47 viidatud küsimus hüpoteetilist probleemi selle kohtuotsuse punktis 62 meenutatud kohtupraktika tähenduses, mistõttu tuleb see tunnistada vastuvõetamatuks.
- 70 Eespool toodust järeldub, et käesolev eelotsusetaotlus on vastuvõetav, välja arvatud esiteks esimene ja teine küsimus osas, milles need puudutavad finantshuvide kaitse direktiivi ja otsuse 2006/928 tõlgendamist, ning teiseks käesoleva kohtuotsuse punktis 47 nimetatud küsimus.

Eelotsuse küsimuste analüüs

Esimene ja teine küsimus

- 71 Esimene ja teine küsimus, mida tuleb analüüsida koos, käsitlevad ELL artikli 2, artikli 4 lõike 3 ja artikli 19 lõike 1 teise lõigu, ELTL artikli 325 lõike 1, harta artikli 49 lõike 1 viimase lause, finantshuvide kaitse konventsiooni artikli 2 lõike 1 ning direktiivi 2006/112 tõlgendamist.

- 72 Eelotsusetaotluse põhjendustest nähtub siiski, et nende küsimuste aluseks olevad eelotsusetaotluse esitanud kohtu kahtlused puudutavad sisuliselt seda, kuidas tõlgendada esiteks liidu õigusnorme, mis panevad liikmesriikidele kohustuse tõhusalt võidelda liidu finantshuvide ebaseadusliku kahjustamise vastu, ja teiseks tagatisi, mis tulenevad süütegude ja karistuste seaduses sätestatuse põhimõttest.
- 73 Neil asjaoludel tuleb esimest ja teist küsimust analüüsida üksnes ELTL artikli 325 lõike 1, harta artikli 49 lõike 1 ja finantshuvide kaitse konventsiooni artikli 2 lõike 1 seisukohast.
- 74 Sellest järeldub, et nende küsimustega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas neid sätteid tuleb tõlgendada nii, et liikmesriigi kohtud on kohustatud jätma kohaldamata esiteks selle liikmesriigi konstitutsioonikohtu otsused, millega on kriminaalasjades aegumistähtaja katkemise aluseid reguleeriv riigisisene õigusnorm tunnistatud õigusvastaseks süütegude ja karistuste seaduses sätestatuse põhimõtte rikkumise tõttu seoses sellest tulenevate karistusseaduse ootuspärasuse ja täpsuse nõuetega, ning teiseks liikmesriigi kõrgeima kohtu otsuse, millest nähtub, et neid katkemise aluseid reguleerivaid norme, nagu need tulenevad konstitutsioonikohtu praktikast, võib kohaldada tagasiulatuvalt leebema karistusseadusena (*lex mitior*), et seada kahtluse alla jõustunud süüdimõistmine, kusjuures nende kohtuotsuste tagajärg on see, et märkimisväärne hulk kriminaalasju, sealhulgas liidu finantshuive kahjustavaid raskeid pettusi puudutavad kohtuasjad, lõpetatakse kriminaalvastutuse aegumise tõttu.
- 75 Kõigepealt tuleb märkida, et nende õigusnormide täpse ulatuse üle, mis reguleerisid Rumeenias aegumistähtaegade katkemist kriminaalasjades ajavahemikus 25. juunist 2018, mis on Curtea Constituțională (konstitutsioonikohus) kohtuotsuse nr 297/2018 avaldamise kuupäev, kuni 30. maini 2022, mil jõustus OUG nr 71/2022, vaidlesid pooled nii oma kirjalikes seisukohtades kui ka kohtuistungil Euroopa Kohtus.
- 76 Sellega seoses väärrib meeldetuletamist, et ELTL artiklis 267 sätestatud menetluses, mis põhineb liikmesriikide kohtute ja Euroopa Kohtu ülesannete selgel eristamisel, on põhikohtuasja faktiliste asjaolude tuvastamine ja hindamine ning riigisisese õiguse tõlgendamine ja kohaldamine vaid liikmesriigi kohtu pädevuses (31. jaanuari 2023. aasta kohtuotsus Puig Gordi jt, C-158/21, EU:C:2023:57, punkt 61, ning 21. märtsi 2023. aasta kohtuotsus Mercedes-Benz Group (katkestusseadmetega varustatud sõidukite tootjate vastutus), C-100/21, EU:C:2023:229, punkt 59).
- 77 Käesoleval juhul ilmneb eelotsusetaotluse esitanud kohtu selgituste kohaselt Curtea Constituțională (konstitutsioonikohus) kohtuotsustest nr 297/2018 ja nr 358/2022, mis on kokku võetud käesoleva kohtuotsuse punktides 23–29, et ajavahemikus 25. juunist 2018 kuni 30. maini 2022 ei olnud Rumeenia õiguses ette nähtud ühtegi kriminaalvastutuse aegumistähtaja katkemise alust. Seega tuleb esimesele ja teisele küsimusele vastamiseks asuda seisukohale, et selline oli selles ajavahemikus olukord Rumeenia õiguses.
- 78 Arvestades käesoleva kohtuotsuse punktis 76 viidatud kohtupraktikat, tuleb nendele küsimustele vastamisel tugineda ka tõlgendusele, mille eelotsusetaotluse esitanud kohus on andnud Înalta Curte de Casație și Justiție (kassatsioonikohus) kohtuotsusele nr 67/2022 ja mille kohaselt leebema karistusseaduse (*lex mitior*) tagasiulatuva kohaldamise põhimõtte tõlgendamine viimase poolt võimaldab Rumeenia õiguses selle tähtaja katkemise aluste puudumise tagajärgedel tagasiulatuvalt kehtida menetlustoimingute suhtes, mis on tehtud enne 25. juunit 2018 ehk Curtea Constituțională (konstitutsioonikohus) kohtuotsuse nr 297/2018 avaldamise kuupäeva.

Liidu finantshuve kahjustava pettuse vastu hoiatavate ja tõhusate meetmetega võitlemise kohustuse rikkumine

- 79 Kuna eelotsusetaotlusest nähtub, et põhikohtuasi puudutab eelkõige tegusid, mis on käsitatavad raske käibemaksupettusena, on oluline meelde tuletada, et liikmesriigid on kohustatud võtma vajalikud meetmed, et tagada omavahendite – milleks on tulud ühtse määra kohaldamisest ühtlustatud käibemaksubaasi suhtes – tegelik ja terviklik kogumine (21. detsembri 2021. aasta kohtuotsus Euro Box Promotion jt, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 ja C-840/19, EU:C:2021:1034, punkt 182 ning seal viidatud kohtupraktika).
- 80 Samas kuulub liidu finantshuvide kaitse kriminaalkaristuste kehtestamise teel ja eelkõige tulude nõuetekohane kogumine liidu ja liikmesriikide jagatud pädevusse ELTL artikli 4 lõike 2 tähenduses (vt selle kohta 5. detsembri 2017. aasta kohtuotsus M. A. S. ja M. B., C-42/17, EU:C:2017:936, punkt 43).
- 81 Käesoleval juhul ei olnud liidu seadusandja põhikohtuasja asjaolude asetleidmise ajal liidu finantshuve kahjustavatele kuritegudele kohaldatavaid aegumisnorme veel ühtlustanud, vaid ta tegi seda osaliselt alles hiljem, võttes vastu finantshuvide kaitse direktiivi (vt selle kohta 5. detsembri 2017. aasta kohtuotsus M. A. S. ja M. B., C-42/17, EU:C:2017:936, punkt 44), mis – nagu käesoleva kohtuotsuse punktis 64 juba märgitud – ei ole põhikohtuasjas kohaldatav.
- 82 Seega kuulus liidu finantshuve kahjustavate süütegude puhul kriminaalvastutuse aegumist reguleerivate õigusnormide vastuvõtmine põhikohtuasja asjaolude asetleidmise ajal liikmesriikide pädevusse. Liikmesriigid on selle pädevuse teostamisel siiski kohustatud järgima kohustusi, mis tulenevad neile liidu õigusest (vt selle kohta 26. veebruari 2019. aasta kohtuotsus Rimšēvičs ja EKP vs. Läti, C-202/18 ja C-238/18, EU:C:2019:139, punkt 57, ning 21. detsembri 2021. aasta kohtuotsus Euro Box Promotion jt, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 ja C-840/19, EU:C:2021:1034, punkt 216).
- 83 Sellega seoses tuleb esimesena rõhutada, et ELTL artikli 325 lõikega 1 on liikmesriikidele pandud kohustus võidelda liidu finantshuve kahjustava pettuse ja mis tahes muu ebaseadusliku tegevuse vastu hoiatavate ja tõhusate meetmetega (21. detsembri 2021. aasta kohtuotsus Euro Box Promotion jt, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 ja C-840/19, EU:C:2021:1034, punkt 181 ning seal viidatud kohtupraktika).
- 84 Kuigi liikmesriikidel on õigus vabalt valida, milliseid sanktsioone rakendada – need võivad olla nii haldussanktsiooni kui ka kriminaalkaristuse vormis või neist kahest kombineeritud –, peavad nad ELTL artikli 325 lõike 1 kohaselt siiski tagama, et liidu finantshuve kahjustavate raskete pettuste või liidu finantshuve kahjustava muu raske ebaseadusliku tegevuse eest karistataks kriminaalkaristustega, mis on tõhusad ja hoiatavad (vt selle kohta 21. detsembri 2021. aasta kohtuotsus Euro Box Promotion jt, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 ja C-840/19, EU:C:2021:1034, punkt 191, ning 8. märtsi 2022. aasta kohtuotsus komisjon vs. Ühendkuningriik (võitlus väärtuse alahindamises seisnevat pettuste vastu), C-213/19, EU:C:2022:167, punkt 219).
- 85 Teisena tuleb märkida, et finantshuvide kaitse konventsiooni artikli 2 lõikega 1 on liikmesriikidele pandud kohustus võtta vajalikud meetmed selle tagamiseks, et liidu finantshuve kahjustava pettuse käsitatava tegevuse, sh käibemaksupettuste suhtes kohaldatakse tõhusaid, proportsionaalseid ja hoiatavaid kriminaalkaristusi, sh vähemalt raskete pettuste – st pettuste,

mille miinimumsumma kehtestavad liikmesriigid, kuid mis ei või ületada 50 000 eurot – korral vabaduskaotuslikku karistust (vt selle kohta 2. mai 2018. aasta kohtuotsus Scialdone, C-574/15, EU:C:2018:295, punkt 36 ja seal viidatud kohtupraktika).

- 86 Sellega seoses peavad liikmesriigid tagama, et riigisiseses õiguses ette nähtud aegumisnormid võimaldaksid määrata nende pettustega seotud süütegude eest tõhusaid karistusi (vt selle kohta 5. detsembri 2017. aasta kohtuotsus M. A. S. ja M. B., C-42/17, EU:C:2017:936, punkt 36).
- 87 Käesoleval juhul nähtub eelotsusetaotluse esitanud kohtu selgitustest, mis on kokku võetud käesoleva kohtuotsuse punktides 23–32, et esiteks ei olnud vastavalt Curtea Constituțională (konstitutsioonikohus) kohtuotsustele nr 297/2018 ja nr 358/2022 ajavahemikus 25. juunist 2018 ehk kohtuotsuse nr 297/2018 avaldamise kuupäevast kuni 30. maini 2022, mil jõustus OUG nr 71/2022, Rumeenia õiguses ette nähtud ühtegi kriminaalvastutuse aegumistähtaja katkemise alust ning teiseks võib Înalta Curte de Casație și Justiție (kassatsioonikohus) kohtuotsuse nr 67/2022 kohaselt sellele konstitutsioonikohtu praktikale tugineda kui leebemale karistusseadusele (*lex mitior*) ja seda ka selleks, et seada kahtluse alla jõustunud süüdimõistvad kohtuotsused.
- 88 Mis puudutab konkreetseid tagajärgi, mis võivad sellel kohtupraktikal olla, siis märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et põhikohtuasjas leebema karistusseadusena (*lex mitior*) selle reegli kohaldamine, mis tuleneb Curtea Constituțională (konstitutsioonikohus) kohtuotsustest nr 297/2018 ja nr 358/2022 ning mille kohaselt ei olnud eelmises punktis nimetatud ajavahemikus Rumeenia õiguses kriminaalvastutuse aegumistähtaja katkemise alust ette nähtud, tooks kaasa selle, et põhikohtuasjades kõne all olevate süütegude jaoks ette nähtud kümneaastane aegumistähtaeg möödus enne, kui põhikohtuasja kaebajate kohta tehtud süüdimõistev kohtuotsus jõustus, ning selle tagajärjel lõpetataks kriminaalmenetlus ja viimaste süüdimõistmine muutuks võimatuks.
- 89 Eelotsusetaotluse esitanud kohus rõhutas samuti, et Curtea Constituțională (konstitutsioonikohus) kohtuotsused nr 297/2018 ja nr 358/2022 võivad mõjutada „märkimisväärset hulka kohtuasju“, sh neid kohtuasju, mis on lõpetatud jõustunud süüdimõistvate kohtuotsustega, mille võib vaidlustada selliste erakorraliste kaebustega, nagu on kõne all põhikohtuasjas.
- 90 Lisaks, kuigi – nagu on märgitud käesoleva kohtuotsuse punktis 65 – otsus 2006/928 kui selline ei ole kohaldatav selliste maksupettuste suhtes, nagu on kõne all põhikohtuasjas, kinnitavad andmed, mille komisjon esitas oma 22. novembri 2022. aasta aruandes Euroopa Parlamendile ja nõukogule Rumeenias koostöö- ja jälgimiskorra raames saavutatud edusammude kohta (COM(2022) 664 (final)) selle otsuse artikli 2 alusel, et esineb oht, et arvukate liidu finantshuve kahjustavate raskete pettuste eest ei saa sellega seotud kriminaalvastutuse aegumise tõttu enam karistada. Sellest aruandest, mida eelotsusetaotluse esitanud kohus mainis, nähtub nimelt, et Curtea Constituțională (konstitutsioonikohus) kohtuotsused nr 297/2018 ja nr 358/2022 võivad viia „kriminaalmenetluste lõpetamiseni ja kriminaalvastutuse kaotamiseni märkimisväärsel arvul juhtudel“ ning et loodud olukord tekitab „[ohu], et tuhandeid süüdistatavaid ei saa kriminaalvastutusele võtta“.

- 91 Eespool toodud asjaoludest võib järeldada, et õiguslik olukord, mis tuleneb Curtea Constituțională (konstitutsioonikohus) kohtuotsuste nr 297/2018 ja nr 358/2022 ning Înalta Curte de Casație și Justiție (kassatsioonikohus) kohtuotsuse nr 67/2022 kohaldamisest, tekitab süsteemse ohu, et liidu finantshuve kahjustavate raskete pettuste eest jääb karistamata, eelkõige kohtuasjades, mille keerukus nõuab kriminaalasja menetlejalt pikemat uurimist.
- 92 Sellise süsteemse karistamatuse ohu esinemine on aga vastuolus ELTL artikli 325 lõikest 1 ja finantshuvide kaitse konventsiooni artikli 2 lõikest 1 tulenevate nõuetega, mida on meenutatud käesoleva kohtuotsuse punktides 83–86 (vt selle kohta 21. detsembri 2021. aasta kohtuotsus Euro Box Promotion jt, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 ja C-840/19, EU:C:2021:1034, punkt 203).
- 93 Selles kontekstis on esmalt liikmesriigi seadusandja ülesanne võtta nende nõuete täitmiseks vajalikke meetmeid, võttes vastu vajalikud sätted ja vajaduse korral muutes olemasolevaid sätteid, et tagada, et liidu finantshuve kahjustava raske pettuse uurimise ja selle eest karistamise suhtes kehtiv kord, sh kriminaalvastutuse aegumist reguleerivad õigusnormid, oleksid kooskõlas ELTL artikli 325 lõikega 1 ja finantshuvide kaitse konventsiooni artikli 2 lõikega 1. See kord peab olema kehtestatud sel viisil, et sellega ei kaasneks sellele omastel põhjustel süsteemne oht, et selliste süütegudena käsitatavate tegude eest ei karistata, ning samas oleks tagatud süüdistatavate põhiõiguste kaitse (vt selle kohta 5. detsembri 2017. aasta kohtuotsus M. A. S. ja M. B., C-42/17, EU:C:2017:936, punkt 41, ning 21. detsembri 2021. aasta kohtuotsus Euro Box Promotion jt, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 ja C-840/19, EU:C:2021:1034, punkt 193).
- 94 Õiguslik olukord, milles liikmesriigi õigusnormid, mis reguleerivad kriminaalvastutuse aegumistähtaaja katkemist, on tunnistatud õigusvastaseks ja selle liikmesriigi konstitutsioonikohus on neilt seega nende toime võtnud, ilma et liikmesriigi seadusandja oleks seda olukorda peaaegu nelja aasta pikkuse perioodi vältel parandanud, on vastuolus käesoleva kohtuotsuse punktides 83–86 meenutatud kohustusega tagada, et liidu finantshuve kahjustavate raskete pettuste eest, mis on toime pandud riigi territooriumil, oleksid ette nähtud tõhusad ja hoiatavad kriminaalkaristused. Nimelt kaasneb sellise olukorraga, mis mõjutab üldkohaldatavat sätet, mis kehtis kõigi kriminaalmenetluste suhtes ja mille asendamata jätmine pärast selle põhiseadusega vastuolus olevaks tunnistamist ei olnud ootuspärane ei kriminaalmenetluse eest vastutavate asutuste ega kriminaalkohtute jaoks, olemuslik oht, et selle tähtaja möödumise tõttu ei saa karistada arvukate finantshuve kahjustavate raskete pettuste eest, eelkõige kohtuasjades, mille keerukus nõuab kriminaalasja menetlejalt pikemat uurimist.

Liikmesriikide kohtute kohustused

- 95 Väljakujunenud kohtupraktikast ilmneb, et liidu õiguse esimuse põhimõte paneb liikmesriigi kohtule, kelle ülesanne on oma pädevuse piires kohaldada liidu õigusnorme, kohustuse – kui ta ei saa riigisiseseid õigusnorme tõlgendada kooskõlas liidu õiguse nõuetega – tagada sellest õigusest tulenevate nõuete täielik toime tema menetluses olevas vaidluses, jättes vajaduse korral omal algatusel kohaldamata mis tahes – ka hilisema – riigisisese õigusnormi või praktika, mis on vastuolus vahetat õigumõju omava liidu õigusnormiga, ja tal ei ole vaja taotleda ega oodata selle riigisisese õigusnormi või praktika eelnevat kõrvaldamist seadusandliku või muu põhiseadusliku menetluse teel (9. märtsi 1978. aasta kohtuotsus Simmenthal, 106/77, EU:C:1978:49, punkt 24; 24. juuni 2019. aasta kohtuotsus Popławski, C-573/17, EU:C:2019:530, punktid 61 ja 62, ning 22. veebruari 2022. aasta kohtuotsus RS (konstitutsioonikohtu otsuste toime), C-430/21, EU:C:2022:99, punkt 53).

- 96 Käesoleval juhul on ELTL artikli 325 lõige 1 ja finantshuvide kaitse konventsiooni artikli 2 lõige 1 sõnastatud selgelt ja täpselt ning neile ei ole seatud mingeid tingimusi, mistõttu on neil on vahetu õigusmõju (vt selle kohta 21. detsembri 2021. aasta kohtuotsus Euro Box Promotion jt, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 ja C-840/19, EU:C:2021:1034, punkt 253 ning seal viidatud kohtupraktika).
- 97 Seetõttu on üldjuhul liikmesriigi kohtute ülesanne tagada ELTL artikli 325 lõikest 1 ja finantshuvide kaitse konventsiooni artikli 2 lõikest 1 tulenevate kohustuste täielik õiguslik toime ning jätta kohaldamata riigisiseseid õigusnormid, mis liidu finantshuve kahjustavaid raskeid peptusi käsitlevas menetluses takistavad kohaldada tõhusaid ja hoiatavaid karistusi selliste süütegude vastu võitlemiseks (vt selle kohta 21. detsembri 2021. aasta kohtuotsus Euro Box Promotion jt, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 ja C-840/19, EU:C:2021:1034, punkt 194 ning seal viidatud kohtupraktika).
- 98 Seega ilmneb, et põhimõtteliselt on liikmesriigi kohtud vastavalt ELTL artikli 325 lõikele 1 ja finantshuvide kaitse konventsiooni artikli 2 lõikele 1 kohustatud Curtea Constituțională (konstitutsioonikohus) kohtuotsused nr 297/2018 ja nr 358/2022, millest tuleneb, et ajavahemikus 25. juunist 2018 ehk kohtuotsuse nr 297/2018 avaldamise kuupäevast kuni 30. maini 2022, mil jõustus OUG nr 71/2022, ei olnud Rumeenia õiguses ette nähtud ühtegi kriminaalvastutuse aegumistähtaaja katkemise alust, jätma kohaldamata, kuna need kohtuotsused toovad kaasa kriminaalvastutuse aegumise suurel hulgal liidu finantshuve kahjustava raske peptuse juhtudel ning seega – nagu on tõdetud käesoleva kohtuotsuse punktis 91 – tekitavad süsteemse ohu, et nende süütegude eest jääb karistamata.
- 99 Samuti on liikmesriigi kohtud nende sätete kohaselt põhimõtteliselt kohustatud Înalta Curte de Casație și Justiție (kassatsioonikohus) kohtuotsuse nr 67/2022 jätma kohaldamata, kuna see kohtuotsus võimaldab tugineda kriminaalvastutuse aegumisele Curtea Constituțională (konstitutsioonikohus) kohtuotsuste nr 297/2018 ja nr 358/2022 kui leebema karistuseseaduse (*lex mitior*) mõju alusel liidu finantshuve kahjustavate raskete peptuste asjades ja seega suurendab süsteemset ohtu, et nende süütegude eest jääb karistamata.
- 100 Sellegipoolest on veel vaja kontrollida, kas kohustus jätta niisugused kohtuotsused kohaldamata on sellises olukorras, nagu on kõne all põhikohtuasjas, vastuolus põhiõiguste kaitsega.
- 101 Sellega seoses väärrib esimesena meeldetuletamist, et nagu nähtub väljakujunenud kohtupraktikast, ei vabasta kohustus tagada liidu vahendite tõhus kogumine liikmesriigi kohtuid siiski vajadusest järgida harta ja liidu õiguse üldpõhimõtetega tagatud põhiõigusi, kuna käibemaksualaste süütegude suhtes alustatud kriminaalmenetlused kujutavad endast liidu õiguse kohaldamist harta artikli 51 lõike 1 tähenduses (17. jaanuari 2019. aasta kohtuotsus Dzivev jt, C-310/16, EU:C:2019:30, punkt 33, ning vt selle kohta 21. detsembri 2021. aasta kohtuotsus Euro Box Promotion jt, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 ja C-840/19, EU:C:2021:1034, punkt 204).
- 102 Käesoleval juhul nähtub eelotsusetaotluse esitanud kohtu selgitustest, et põhikohtuasjas asjakohane riigisisene kohtupraktika, mis on kokku võetud käesoleva kohtuotsuse punktides 23–32, rajaneb kahel eri põhimõttel, milleks on esiteks Curtea Constituțională (konstitutsioonikohus) kohtuotsuste nr 297/2018 ja nr 358/2022 puhul süütegude ja karistuste seaduses sätestatuse põhimõte seoses sellest tulenevate karistuseseaduse ootuspärasuse ja täpsuse

nõuetega ning teiseks Înalta Curte de Casație și Justiție (kassatsioonikohus) kohtuotsuse nr 67/2022 puhul leebema karistusseaduse (*lex mitior*) tagasiulatuva – sh pärast 25. juunit 2018 tehtud jõustunud süüdimõistvate kohtuotsuste suhtes – kohaldamise põhimõte.

- 103 Liidu õiguskorras on süütegude ja karistuste seaduses sätestatuse põhimõte ning leebema karistusseaduse (*lex mitior*) tagasiulatuva kohaldamise põhimõte tagatud harta artikli 49 lõikega 1.
- 104 Tulenevalt süütegude ja karistuste seaduses sätestatuse põhimõttest peavad karistusõiguse sätted muu hulgas tagama kättesaadavuse ja ootuspärasuse nii süütegude määratluse kui ka karistuste kindlaksmääramise osas (vt selle kohta 5. detsembri 2017. aasta kohtuotsus M. A. S. ja M. B., C-42/17, EU:C:2017:936, punkt 55, ning 11. juuni 2020. aasta kohtuotsus Prokuratura Rejonowa w Słupsku, C-634/18, EU:C:2020:455, punkt 48).
- 105 Lisaks tähendab kohaldatava seaduse täpsuse nõue, mis on selle põhimõtte lahutamatu osa, seda, et seadus peab selgelt määratlema süüteod ja nende eest määratavad karistused. See tingimus on täidetud, kui õigussubjekt saab asjaomase sätte sõnastuse põhjal ja vajaduse korral kohtute poolt sellele antud tõlgenduse abil aru, milline tegu või tegevusetus toob kaasa tema kriminaalvastutuse (5. detsembri 2017. aasta kohtuotsus M. A. S. ja M. B., C-42/17, EU:C:2017:936, punkt 56, ning vt selle kohta 11. juuni 2020. aasta kohtuotsus Prokuratura Rejonowa w Słupsku, C-634/18, EU:C:2020:455, punkt 49).
- 106 Lõpuks nähtub harta artikli 49 lõike 1 viimasest lausest, et leebema karistusseaduse (*lex mitior*) tagasiulatuva kohaldamise põhimõte nõuab, et kui pärast süüteo toimepanemist nähakse seaduses ette kergem karistus, kohaldatakse seda karistust.
- 107 Kõigepealt eeldab viimati nimetatud põhimõtte kohaldamine õigusnormistike ajalist järgnemist üksteisele ja põhineb järeldusel, et selline järgnemine kajastab asjaomases õiguskorras seisukohta muutmist kas süüteona käsitatava teo karistusõigusliku kvalifitseerimise või sellise süüteo eest määratava karistuse osas (vt selle kohta 7. augusti 2018. aasta kohtuotsus Clergeau jt, C-115/17, EU:C:2018:651, punkt 33 ning seal viidatud kohtupraktika).
- 108 Seejärel nähtub Euroopa Kohtu praktikast, et kriminaalasjades aegumist reguleerivad õigusnormid ei kuulu harta artikli 49 lõike 1 kohaldamisalasse (vt selle kohta 8. septembri 2015. aasta kohtuotsus Taricco jt, C-105/14, EU:C:2015:555, punktid 54–57).
- 109 Järelikult ei kahjusta liikmesriigi kohtute kohustus jätta Curtea Constituțională (konstitutsioonikohus) kohtuotsused nr 297/2018 ja nr 358/2022 ning Înalta Curte de Casație și Justiție (kassatsioonikohus) kohtuotsus nr 67/2022 kohaldamata süütegude ja karistuste ootuspärasuse, täpsuse ja tagasiulatuva jõu puudumise põhimõtet ega leebema karistusseaduse (*lex mitior*) tagasiulatuva kohaldamise põhimõtet, nagu need on tagatud harta artikli 49 lõikega 1.
- 110 Teisena väärIB meeldetuletamist, et kui liikmesriigi kohtul palutakse – nagu käesoleval juhul – kontrollida niisuguse riigisisese õigusnormi või meetme kooskõla põhiõigustega, millega kohaldatakse liidu õigust harta artikli 51 lõike 1 tähenduses olukorras, kus liikmesriikide tegevus ei ole täiel määral selle õigusega reguleeritud, jääb riigisisestele ametiasutustele ja kohtutele õigus kohaldada põhiõiguste kaitse riigisiseseid standardeid tingimusel, et see ei sea ohtu hartas ette nähtud kaitse taset, nii nagu seda on tõlgendanud Euroopa Kohus, ega liidu õiguse esimust, ühtsust ja tõhusust (26. veebruari 2013. aasta kohtuotsus Åkerberg Fransson, C-617/10,

EU:C:2013:105, punkt 29; 5. detsembri 2017. aasta kohtuotsus M. A. S. ja M. B., C-42/17, EU:C:2017:936, punkt 47, ning 21. detsembri 2021. aasta kohtuotsus Euro Box Promotion jt, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 ja C-840/19, EU:C:2021:1034, punkt 211).

- 111 Käesoleval juhul põhinevad Curtea Constituțională (konstitutsioonikohus) kohtuotsused nr 297/2018 ja nr 358/2022 ning Înalta Curte de Casație și Justiție (kassatsioonikohus) kohtuotsus nr 67/2022 eelotsusetaotluse esitanud kohtu selgituste kohaselt eeldusel, et Rumeenia õiguses kuuluvad kriminaalvastutuse aegumistähtaja katkemist reguleerivad õigusnormid materiaalse karistusõiguse valdkonda ning järelikult kohaldatakse nende suhtes süütegude ja karistuste seaduses sätestatuse põhimõtet ja leebema karistusseaduse (*lex mitior*) tagasiulatuva kohaldamise põhimõtet, nagu need on tagatud Rumeenia põhiseadusega. Neid põhimõtteid tuleb seega pidada põhiõiguste kaitse riigisisesteks standarditeks eelmise punkti tähenduses.
- 112 Käesoleva kohtuotsuse punktides 108 ja 109 toodust tuleneb, et need põhiõiguste kaitse riigisisest standardid ei ole niisugused, mis võiksid sellistes kohtuasjades nagu põhikohtuasi kahjustada hartas ette nähtud kaitse taset, nagu seda on tõlgendanud Euroopa Kohus.
- 113 Siinkohal tuleb toonitada, kui tähtis on kuritegude ja karistuste seaduses sätestatuse põhimõte nii liidu õiguskorras kui ka liikmesriikide õiguskordades seoses sellest tulenevate kohaldatava karistusseaduse ootuspärasuse, täpsuse ja tagasiulatuva jõu puudumise nõuetega (5. detsembri 2017. aasta kohtuotsus M. A. S. ja M. B., C-42/17, EU:C:2017:936, punkt 51).
- 114 Karistusseaduse ootuspärasuse, täpsuse ja tagasiulatuva jõu puudumise nõuded on õiguskindluse põhimõtte konkreetne väljendus. See liidu õiguse aluspõhimõte nõuab nimelt ühelt poolt, et õigusnormid oleksid selged ja täpsed, ning teiselt poolt, et nende kohaldamine oleks õigussubjektidele ootuspärane, eriti kui need võivad kaasa tuua ebasoodsaid tagajärgi. Nimetatud põhimõte on oluline osa õigusriigist, mida on ELL artiklis 2 nimetatud ühtaegu nii liidu alusväärtuseks kui ka liikmesriikide ühiseks väärtuseks (vt selle kohta 28. märtsi 2017. aasta kohtuotsus Rosneft, C-72/15, EU:C:2017:236, punktid 161 ja 162, ning 16. veebruari 2022. aasta kohtuotsus Ungari vs. parlament ja nõukogu, C-156/21, EU:C:2022:97, punktid 136 ja 223).
- 115 Käesoleval juhul tuleb märkida, et otsustades kõigepealt, et Rumeenia seadusandja eiras karistusseaduse ootuspärasuse ja täpsuse konstitutsioonilist põhimõtet, kui ta pidas lubatavaks seda, et menetlustoimingud katkestavad kriminaalvastutuse aegumistähtaja, isegi kui nendest toimingutest kahtlustatavale või süüdistatavale ei teatata, kohaldas Rumeenia konstitutsioonikohus põhiõiguste kaitse riigisisest standardit, mis täiendab liidu õiguses tulenevalt õiguskindluse põhimõttest pakutavat kaitset omavoli eest kriminaalasjades. Ta kohaldas sellist põhiõiguste kaitse riigisisest standardit ka siis, kui ta seejärel sisuliselt tuvastas, et asjaolu, et Rumeenia seadusandja ei võtnud midagi ette selleks, et asendada selle tähtaja katkemist käsitlev karistusseadustiku säte, mis tunnistati põhiseadusega vastuolus olevaks, tekitas uue olukorra, mis ei olnud selge ega ootuspärane, rikkudes seda põhiseaduslikku põhimõtet.
- 116 Just arvestades omavoli vastase kaitse olulisust nii liidu õiguskorras kui ka liikmesriikide õiguskordades, otsustas Euroopa Kohus 5. detsembri 2017. aasta kohtuotsuse M. A. S. ja M. B. (C-42/17, EU:C:2017:936) punktides 58–62 sisuliselt, et riigisisene kaitsestandard, mille eesmärk on sätestada karistusseaduse, sh kuritegude aegumisnormide ootuspärasuse, täpsuse ja tagasiulatuva jõu puudumise nõuded, võib takistada liikmesriigi kohtutel selle kohtuotsuse aluseks olnud asjaoludel ELTL artikli 325 lõigete 1 ja 2 kohaselt lasuvat kohustust jätta kohaldamata riigisisest sätted, mis reguleerivad aegumist kriminaalasjades, ning seda hoolimata

asjaolust, et nende riigisiseste sätete kohaldamine võis takistada tõhusate ja hoiatavate kriminaalkaristuste määramist märkimisväärse hulga liidu finantshuve kahjustavate raskete pettuste eest.

- 117 Sellega seoses oli asjakohane ka asjaolu, et liidu finantshuve kahjustavatele kuritegudele kohaldatavaid aegumisnorme, mis olid kõne all selles kohtuasjas, ei olnud nagu käesolevas kohtuasjas täielikult ühtlustatud, nagu on märgitud käesoleva kohtuotsuse punktis 81.
- 118 Arvestades käesoleva kohtuotsuse punktides 113–117 esitatud kaalutlusi ja sarnaselt sellega, mida Euroopa Kohus leidis 5. detsembri 2017. aasta kohtuotsuses M. A. S. ja M. B. (C-42/17, EU:C:2017:936), tuleb seega järeldada, et niisuguses kohtuasjas nagu põhikohtuasi ei ole Rumeenia kohtud kohustatud vastavalt ELTL artikli 325 lõikele 1 ja finantshuvide kaitse konventsiooni artikli 2 lõikele 1 jätma käesoleva kohtuotsuse punktis 111 viidatud riigisisest kohtupraktikat kohaldamata, olenemata sellest, et esineb süsteemne oht, et liidu finantshuve kahjustavate raskete pettuste eest jääb karistamata, kuna punktis 111 viidatud kohtuotsused põhinevad süütegude ja karistuste seaduses sätestatuse põhimõttel, nagu see on kaitstud riigisiseses õiguses, arvestades sellest tulenevaid karistusseaduse, sh kuritegude aegumisnormide ootuspärasuse ja täpsuse nõudeid.
- 119 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu selgitustest nähtub siiski, et Înalta Curte de Casație și Justiție (kassatsioonikohus) kohtuotsus nr 67/2022 rajaneb ka leebema karistusseaduse (*lex mitior*) tagasiulatava kohaldamise põhimõttel, mis tuleneb Curtea Constituțională (konstitutsioonikohus) kohtuotsustest nr 297/2018 ja nr 358/2022. Vastavalt tõlgendusele, mille eelotsusetaotluse esitanud kohus on andnud Înalta Curte de Casație și Justiție (kassatsioonikohus) kohtuotsusele nr 67/2022, tuvastas viimane, et see põhimõte võimaldab Rumeenia õiguses kriminaalvastutuse aegumistähtaja katkemise aluste puudumise tagajärgedel, mis tulenevad nendest kahest Curtea Constituțională (konstitutsioonikohus) kohtuotsusest, tagasiulatavalt kehtida menetlustoimingute suhtes, mis on tehtud enne 25. juunit 2018 ehk viimati nimetatud kohtu otsuse nr 297/2018 avaldamise kuupäeva.
- 120 Leebema karistusseaduse (*lex mitior*) tagasiulatava kohaldamise põhimõtet puudutava riigisisese kaitsestandardi kohaldamist tuleb aga eristada selle riigisisese kaitsestandardi kohaldamisest, mida Euroopa Kohus analüüsis 5. detsembri 2017. aasta kohtuotsuses M. A. S. ja M. B. (C-42/17, EU:C:2017:936).
- 121 Sellega seoses nähtub eelotsusetaotlusest, et selle esimese riigisisese kaitsestandardi kohaldamine võib süvendada süsteemset ohtu, et liidu finantshuve kahjustavate raskete pettuste eest jääb kriminaalkorras üldse karistamata, rikkudes seeläbi ELTL artikli 325 lõiget 1 ja finantshuvide kaitse konventsiooni artikli 2 lõiget 1.
- 122 Vastupidi karistusseaduse ootuspärasust puudutavale riigisisesele kaitsestandardile, mis eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul piirdub üksnes ajavahemikus 25. juunist 2018 ehk Curtea Constituțională (konstitutsioonikohus) kohtuotsuse nr 297/2018 avaldamise kuupäevast kuni 30. maini 2022, mil jõustus OUG nr 71/2022, tehtud menetlustoimingute katkestava toime neutraliseerimisega, võimaldab leebema karistusseaduse (*lex mitior*) tagasiulatava kohaldamise põhimõtet puudutav riigisisene kaitsestandard nimelt vähemalt teatud juhtudel neutraliseerida selliste menetlustoimingute katkestava toime, mis tehti juba enne 25. juunit 2018, kuid pärast karistusseadustiku jõustumist 1. veebruaril 2014, st enam kui neli aastat kestnud ajavahemikus.

- 123 Sellistel asjaoludel, võttes arvesse vajadust kaaluda seda riigisisest kaitsestandardit ELTL artikli 325 lõike 1 ja finantshuvide kaitse konventsiooni artikli 2 lõikega 1, tuleb asuda seisukohale, et kui riigisisene kohus kohaldab nimetatud standardit selleks, et seada kahtluse alla kriminaalvastutuse aegumistähtaja katkemine menetlustoimingute tõttu, mis on tehtud enne 25. juunit 2018 ehk Curtea Constituțională (konstitutsioonikohus) kohtuotsuse nr 297/2018 avaldamise kuupäeva, võib see ohtu seada liidu õiguse esimuse, ühtsuse ja tõhususe käesoleva kohtuotsuse punktis 110 viidatud kohtupraktika tähenduses (vt selle kohta 21. detsembri 2021. aasta kohtuotsus Euro Box Promotion jt, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 ja C-840/19, EU:C:2021:1034, punkt 212).
- 124 Järelikult tuleb asuda seisukohale, et liikmesriigi kohtud ei või kohtumenetlustes, mille eesmärk on karistada liidu finantshuve kahjustavate raskete pettuste eest kriminaalkorras, kohaldada leebema karistusseaduse (*lex mitior*) tagasiulatava kohaldamise põhimõttega seotud riigisisest kaitsestandardit, millele on viidatud käesoleva kohtuotsuse punktis 119, selleks et seada kahtluse alla kriminaalvastutuse aegumistähtaja katkemine menetlustoimingute tõttu, mis tehti enne 25. juunit 2018 ehk Curtea Constituțională (konstitutsioonikohus) kohtuotsuse nr 297/2018 avaldamise kuupäeva.
- 125 Kõiki eespool toodud kaalutlusi arvestades tuleb esimesele ja teisele küsimusele vastata, et ELTL artikli 325 lõiget 1 ja finantshuvide kaitse konventsiooni artikli 2 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et liikmesriigi kohtud ei ole kohustatud jätkma kohaldamata selle liikmesriigi konstitutsioonikohtu otsuseid, millega on kriminaalasjades aegumistähtaja katkemise aluseid reguleeriv riigisisene õigusnorm tunnistanud õigusvastaseks süütegude ja karistuste seaduses sätestatuse põhimõtte rikkumise tõttu, nagu see on kaitstud riigisiseses õiguses, arvestades sellest tulenevaid karistusseaduse ootuspärasuse ja täpsuse nõudeid, isegi kui nende kohtuotsuste tagajärg on see, et märkimisväärne hulk kriminaalasju, sealhulgas liidu finantshuve kahjustavaid raskeid pettusi puudutavad kohtuasjad, lõpetatakse kriminaalvastutuse aegumise tõttu. Seevastu tuleb kõnealuseid liidu õigusnorme tõlgendada nii, et selle liikmesriigi kohtud on kohustatud jätkma kohaldamata leebema karistusseaduse (*lex mitior*) tagasiulatava kohaldamise põhimõtet puudutava riigisisese kaitsestandardi, mis võimaldab seada kahtluse alla – sh jõustunud kohtuotsuste vastu suunatud kaebustes – sellistes kohtuasjades kriminaalvastutuse aegumistähtaja katkemise menetlustoimingute tõttu, mis tehti enne sellist õigusvastasuse tuvastamist.

Kolmas küsimus

- 126 Kolmanda küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas liidu õiguse esimuse põhimõtet tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus riigisisese õigusnormid või praktika, mille kohaselt on konstitutsioonikohtu lahendid ja liikmesriigi kõrgeima kohtu lahendid selle liikmesriigi üldkohtutele siduvad ning viimased ei või sel põhjusel ja tekitamata ohtu, et asjaomased kohtunikud võetakse distsiplinaarvastutusele, jätta omal algatusel kohaldamata viidatud lahenditest tulenevat kohtupraktikat, isegi kui nad Euroopa Kohtu otsust arvestades leiavad, et kõnealune kohtupraktika on liidu õigusega vastuolus.
- 127 Sellega seoses tuleb märkida, et kuigi kohtukorraldus liikmesriikides kuulub liikmesriikide pädevusse, on nad siiski kohustatud selle pädevuse teostamisel täitma kohustusi, mis tulenevad neile liidu õigusest. Sama kehtib ka kohtunike distsiplinaarvastutuse kohta asjaomase liikmesriigi konstitutsioonikohtu või kõrgeima kohtu lahendite täitmata jätmise korral (vt selle kohta 21. detsembri 2021. aasta kohtuotsus Euro Box Promotion jt, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 ja C-840/19, EU:C:2021:1034, punkt 133 ning seal viidatud kohtupraktika).

- 128 Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt kehtestab liidu õiguse esimuse põhimõte liidu õiguse esmajärjekorras kohaldatavuse liikmesriikide õiguse ees. See põhimõte paneb seega kõigile liikmesriikide asutustele kohustuse tagada erinevate liidu õigusnormide täielik toime, kuna liikmesriikide õigus ei või mõjutada nende erinevate õigusnormide toimet nimetatud riikide territooriumil (18. mai 2021. aasta kohtuotsus Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ jt, C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 ja C-397/19, EU:C:2021:393, punkt 244 ning seal viidatud kohtupraktika).
- 129 Nagu on meenutatud käesoleva kohtuotsuse punktis 95, paneb esimuse põhimõte liikmesriigi kohtule kohustuse tagada liidu õigusest tulenevate nõuete täielik toime tema menetluses olevas vaidluses, jättes vajaduse korral omal algatusel kohaldamata mis tahes – ka hilisema – riigisisese õigusnormi või praktika, mis on vastuolus vahetut õigusmõju omava liidu õigusnormiga, nagu ERTL artikli 325 lõige 1, ja tal ei ole vaja taotleda ega oodata selle riigisisese õigusnormi või praktika eelnevat kõrvaldamist seadusandliku või muu põhiseadusliku menetluse teel.
- 130 Käesoleval juhul märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et ta võib olla sunnitud juhul, kui vastuolu liidu õigusega tuleneb vastusest esimesele ja teisele küsimusele ning kui ilmneb, et liidu õigusega kooskõlas olev tõlgendamine ei ole talle esitatud väiteid arvestades võimalik, jätma kohaldamata käesoleva kohtuotsuse punktis 111 viidatud riigisiseses kohtupraktikas kasutatud lahendused.
- 131 Eelotsusetaotluse esitanud kohus rõhutab aga, et seaduse nr 303/2022 kohtunike ja prokuröride staatuse kohta artiklites 271 ja 272 ette nähtud uus distsiplinaarkord võimaldab karistada kohtunikke, kes on pahauskselt või raskest hooletusest eiranud Curtea Constituțională (konstitutsioonikohus) kohtuotsuseid või kohtuotsuseid, mille Înalta Curte de Casație și Justiție (kassatsioonikohus) on teinud apellatsioonkaebusi lahendades seaduse huvides.
- 132 Sellega seoses väärrib meeldetuletamist, et Euroopa Kohtu tehtud eelotsus on liikmesriigi kohtule põhikohtuasja lahendamisel siduv asjaomaste liidu õigusnormide tõlgenduse küsimustes (vt selle kohta 3. veebruari 1977. aasta kohtuotsus Benedetti, 52/76, EU:C:1977:16, punkt 26, ja 22. veebruari 2022. aasta kohtuotsus RS (konstitutsioonikohtu otsuste toime), C-430/21, EU:C:2022:99, punkt 74).
- 133 Liikmesriigi kohus, kes on kasutanud talle ERTL artikli 267 teise lõiguga antud volitusi, peab seega vajaduse korral kalduma kõrvale liikmesriigi kõrgema kohtu hinnangutest, kui ta Euroopa Kohtu tõlgenduse alusel leiab, et need hinnangud ei ole liidu õigusega kooskõlas, jättes vajaduse korral kohaldamata riigisisese õigusnormi, mis kohustab teda järgima selle kõrgema kohtu lahendeid (22. veebruari 2022. aasta kohtuotsus RS (konstitutsioonikohtu otsuste toime), C-430/21, EU:C:2022:99, punkt 75).
- 134 Liikmesriigi kohtul, kes on kasutanud õigust või täitnud kohustust esitada ERTL artikli 267 alusel Euroopa Kohtule eelotsusetaotlus, ei või takistada viivitamata kohaldamast liidu õigust kooskõlas Euroopa Kohtu otsuse või praktikaga, sest vastasel juhul vähendataks selle artikli soovitatavat toimet. Tuleb lisada, et pädevus teha selle kohaldamise ajal kõik, mis on vajalik, et jätta kohaldamata riigisisene õigusnorm või praktika, mis võib takistada liidu õigusnormide täielikku toimet, on lahutamatu osa liidu kohtu ülesandest, mis on liikmesriigi kohtul, kes oma pädevuse piires vastutab liidu õigusnormide kohaldamise eest (vt selle kohta 21. detsembri 2021. aasta kohtuotsus Euro Box Promotion jt, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 ja C-840/19, EU:C:2021:1034, punkt 257).

- 135 Riigisisesed õigusnormid või praktika, mille kohaselt on liikmesriigi konstitutsioonikohtu ja kõrgeima kohtu lahendid üldkohtutele siduvad, isegi kui viimased leiavad Euroopa Kohtu eelotsuse alusel, et nendest lahenditest tulenev kohtupraktika on liidu õigusega vastuolus, võib takistada neid kohtuid tagamast liidu õigusest tulenevate nõuete täielikku toimet ning seda takistust võib võimendada asjaolu, et riigisisese õiguse kohaselt võib selle kohtupraktika võimaliku eiramise kvalifitseerida distsiplinaarsüüks (vt selle kohta 21. detsembri 2021. aasta kohtuotsus Euro Box Promotion jt, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 ja C-840/19, EU:C:2021:1034, punkt 259).
- 136 Mis puudutab täpsemalt kohtunike distsiplinaarvastutust, mille võib liikmesriigi õigusnormide kohaselt kaasa tuua selle liikmesriigi konstitutsioonikohtu ja kõrgeima kohtu lahendite eiramine, siis seda, kui liikmesriigi kohus – täites talle aluslepingutest tulenevaid ülesandeid ja järgides kohustusi, mis tal aluslepingute kohaselt on – viib kooskõlas liidu õiguse esimuse põhimõttega ellu sellist liidu õigusnormi nagu ETLT artikli 325 lõige 1 või finantshuvide kaitse konventsiooni artikli 2 lõige 1 ja tõlgendust, mille on sellele andnud Euroopa Kohus, ei saa juba määratluse poolest käsitada sellesse liikmesriigi kohtusse kuuluvate kohtunike distsiplinaarsüüteona, ilma et seda õigusnormi ja põhimõtet seeläbi *ipso facto* rikutaks (vt selle kohta 21. detsembri 2021. aasta kohtuotsus Euro Box Promotion jt, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 ja C-840/19, EU:C:2021:1034, punkt 260, ning 13. juuli 2023. aasta kohtuotsus YP jt (kohtuniku puutumatus eiravõtmise ja kohtuniku ajutiselt teenistusest kõrvaldamine), C-615/20 ja C-671/20, EU:C:2023:562, punkt 85 ning seal viidatud kohtupraktika).
- 137 Eespool toodust järeldub, et liidu õiguse esimuse põhimõtet tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus riigisisesed õigusnormid või praktika, mille kohaselt on konstitutsioonikohtu lahendid ja liikmesriigi kõrgeima kohtu lahendid selle liikmesriigi üldkohtutele siduvad ning viimased ei või sel põhjusel ja tekitamata ohtu, et asjaomased kohtunikud võetakse distsiplinaarvastutusele, jätta omal algatusel kohaldamata viidatud lahenditest tulenevat kohtupraktikat, isegi kui nad Euroopa Kohtu otsust arvestades leiavad, et kõnealune kohtupraktika on vastuolus vahetatud õiguspärasuse omavate liidu õigusnormidega.

Kohtukulud

- 138 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulud, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (suurkoda) otsustab:

- ELTL artikli 325 lõiget 1 ning Euroopa Liidu lepingu artikli K.3 alusel koostatud, Brüsselis 26. juulil 1995 alla kirjutatud ja nõukogu 26. juuli 1995. aasta aktile lisatud Euroopa ühenduste finantshuvide kaitse konventsiooni artikli 2 lõiget 1**

tuleb tõlgendada nii, et

liikmesriigi kohtud ei ole kohustatud jätma kohaldamata selle liikmesriigi konstitutsioonikohtu otsuseid, millega on kriminaalasjades aegumistähtaja katkemise aluseid reguleeriv riigisisene õigusnorm tunnistatud õigusvastaseks süütegude ja karistuste seaduses sätestatuse põhimõtte rikkumise tõttu, nagu see on kaitstud riigisiseses õiguses, arvestades sellest tulenevaid karistusseaduse ootuspärasuse ja

täpsuse nõudeid, isegi kui nende kohtuotsuste tagajärg on see, et märkimisväärne hulk kriminaalasju, sealhulgas Euroopa Liidu finantshuve kahjustavaid raskeid pettusi puudutavad kohtuasjad, lõpetatakse kriminaalvastutuse aegumise tõttu.

Seevastu tuleb kõnealuseid liidu õigusnorme tõlgendada nii, et

selle liikmesriigi kohtud on kohustatud jätma kohaldamata leebema karistusseaduse (*lex mitior*) tagasiulatuva kohaldamise põhimõtet puudutava riigisisese kaitsestandardi, mis võimaldab seada kahtluse alla – sh jõustunud kohtuotsuste vastu suunatud kaebustes – sellistes kohtuasjades kriminaalvastutuse aegumistähtaja katkemise menetlustoimingute tõttu, mis tehti enne sellist õigusvastasuse tuvastamist.

2. Liidu õiguse esimese põhimõtet

tuleb tõlgendada nii, et

sellega on vastuolus riigisisese õigusnormid või praktika, mille kohaselt on konstitutsioonikohtu lahendid ja liikmesriigi kõrgeima kohtu lahendid selle liikmesriigi üldkohtutele siduvad ning viimased ei või sel põhjusel ja tekitamata ohtu, et asjaomased kohtunikud võetakse distsiplinaarvastutusele, jätta omal algatusel kohaldamata viidatud lahenditest tulenevat kohtupraktikat, isegi kui nad Euroopa Kohtu otsust arvestades leiavad, et kõnealune kohtupraktika on vastuolus vahetut õigusmõju omavate liidu õigusnormidega.

Allkirjad